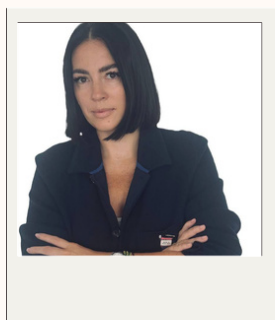

Razvojna priča ne završava punoljetnošću

piše: Andrea Marinac, sistemska obiteljska psihoterapeutkinja i certificirana RDI konzultantica

Jučer sam dobila upit u inbox koji me potaknuo da napišem ovaj tekst. Osoba je pitala nešto što se rijetko naglas izgovara: što s odraslima s autizmom i s roditeljima koji ih i dalje njeguju? Pitanje je ostalo sa mnom, jer dotiče temu o kojoj se premalo govori, kao da razvojna priča završava punoljetnošću, a briga se svede na održavanje.

Kad roditelji prvi put čuju za RDI, gotovo uvijek zamišljaju malo dijete, predškolarca kojeg se kroz vođeno sudjelovanje uči dijeliti pažnju, čitati emocije, snalaziti se u nepredvidivim situacijama. To nije pogrešna slika, ali je nepotpuna. Jedno od najčešćih pitanja koje dobivamo glasi: "Moje dijete više nije dijete. Ima osamnaest, dvadeset pet, trideset godina. Je li prekasno?"

Odgovor je jasan: nije prekasno. I nije riječ o utješnoj frazi, nego o onome što danas znamo o ljudskom mozgu i razvoju.

Mozak se ne "zaključava" u djetinjstvu

Dugo se vjerovalo da je razvoj mozga uglavnom gotov do rane odrasle dobi i da je ono što nije usvojeno "na vrijeme" trajno propušteno. Neuroznanost posljednjih desetljeća tu je sliku temeljito promijenila. Mozak ostaje sposoban stvarati nove veze i preoblikovati postojeće tijekom cijelog života. Ta sposobnost, neuroplastičnost, ne nestaje s punoljetnošću. Usporava, mijenja tempo, ali ne staje.

Za RDI to je ključno. RDI se ne temelji na "popravljanju" propuštenog u određenoj dobi, nego na ponovnom aktiviranju procesa kojima se razvija dinamičko mišljenje, sposobnost fleksibilnog snalaženja u situacijama koje nemaju gotov, naučen odgovor. Taj proces moguće je pokrenuti i kod odrasle osobe.

Što znači "razvoj" kod odrasle osobe s autizmom

Kod odraslih klijenata razvoj rijetko izgleda kao dramatičan preokret. Izgleda kao niz malih, ali stvarnih pomaka.

Mladić koji je godinama izbjegavao svaku promjenu rutine počne podnositi da se plan izmijeni bez da to izazove krizu. Odrasla osoba koja je komunicirala isključivo kroz zahtjeve počne dijeliti iskustvo, ne zato što nešto treba, nego zato što želi podijeliti trenutak s drugim čovjekom. Netko tko je uvijek čekao točnu uputu počne sam procjenjivati i donositi odluke u sivim zonama svakodnevice.

To su razvojni pomaci. Ne događaju se zato što je osoba "odrasla iz poteškoća", nego zato što je dobila priliku razvijati se na način koji joj ranije nije bio dostupan.

Uloga roditelja ne prestaje – mijenja se

U RDI okviru roditelj je vodič. Kod male djece ta je uloga očita i intenzivna. Kod odrasle djece mnogi roditelji pretpostavljaju da je njihova razvojna uloga završila, da je sada na redu samo skrb, nadzor ili briga o praktičnim potrebama.

No, vođeno sudjelovanje ne poznaje dobnu granicu. Mijenja se oblik, ne suština. Odrasloj osobi ne vodimo ruku kroz zadatak; stvaramo prilike u kojima može preuzeti više odgovornosti, doživjeti kompetentnost, sudjelovati u zajedničkom problemu. Roditelj i dalje ostaje osoba koja pažljivo "podešava izazov", dovoljno da potakne rast, ne toliko da izazove preplavljenost.

Ono što se često dogodi jest da roditelji odraslih klijenata prvi put osjete da opet imaju smjer. Godinama su možda bili u modu održavanja i gašenja požara. RDI im vraća osjećaj da su i dalje aktivni sudionici u razvoju svog djeteta, u bilo kojoj dobi.

To je, zapravo, i bit onoga na što me jučerašnji upit podsjetio. Roditelji koji njeguju odrasle osobe u spektru često su iscrpljeni, i još češće nevidljivi. Sustav ih rijetko prepoznaje kao ljude kojima je i dalje potrebna podrška i smjer. A upravo oni nose ključnu ulogu.

Zašto je važno to reći naglas

Poruka da je "vlak prošao" jedna je od najštetnijih koje obitelj može čuti. Ona zatvara vrata prije nego što ih se uopće pokušalo otvoriti. Rezultat je rezignacija, kod roditelja i kod same osobe.

RDI polazi od suprotne pretpostavke: dok postoji odnos, postoji i mogućnost razvoja. A odnos ne prestaje kad dijete napuni osamnaest.

Ako imate odraslo dijete i pitate se je li kasno, nije. Pravo pitanje nije "Je li prošlo previše vremena?", nego "Kako sada, u ovoj dobi i ovoj situaciji, stvoriti prilike za rast?" Na to pitanje RDI ima odgovor.